

D O R O B E R T I
M A R A N T Æ
V E N V S I N I .

S P E C V L V M A V R E V M , E T L V M E N
aduocatorum Praxis Ciuilibus,
N O V I S S I M E R E C O G N I T V M , A C M I R O
ordine, opulentissimisque Additionibus in suis locis
congruentibus locupletatum.

P E R M A G N I F I C V M V . I . D . D . P E T R V M F O L L E R I V M
à S . S e u e r i n o , o r i g i n a r i e q ; P a r t h e n o p e u m , n o n s i n e m a g n a ,
ac ingenti utilitate legentium .

N O V I S A D N O T A T I O N I B V S D . L Y D O V I C I A L P H E R I I
Cortonenfis, hac nostra editione auctum .

A D D I T I S E T I A M P E R E V N D E M V L T R A
distinctiones vigesimas, duabus alijs nouis distinctionibus .

A C C E S S E R V N T , E T I N S V P E R D E C E M D I S P U T A T I O N E S
questionum legalium eodem D . R O B E R T O M A R A N T A
Auctore, summarijs quoque & Indice Illustrate .

R E P E T I T I O P r a t e r e a i n l . I s p o t e s t . f f . d e a c q u i r . h a e r e d .

Quæ omnia diligentissimè expolita sunt , accuratissimeque elaborata .

C V M P R I V I L E G I O .

Num. 44. Cas. 2
Num. 18.

VENETIIS, Apud Io. Antonium Bertanum. M D X C.

IOANNI BAPTISTÆ

FERRETTO I. V. D.

PRAESTANTISSIMO.

Franciscus Zilettus. S. P. D.

V M saepe, ac diu mecum ipse cogitarem
(vir excellentissime) qua ratione tibi memo-
rem meum erga te animum, tuiq; obseruan-
tissimum significarem. Id mihi quidem,
muneriq; meo satis consonum, tibi verò stu-
dijsq; tuis maximè decorum accidit; ut au-
reum Marantæ Speculum, nunc denuo in lucem editum, mul-
tisq; lucubrationibus auctum, atq; illustratum tibi, clarissimoq;
nomini tuo dicarem. Nam cum hinc officium meum, atque obser-
uantiam, qua te colo, respicerem: Istinc verò præstantissima le-
gum studia, in quibus maximè excellis, cæterasq; ab imi tui dotes,
quibus nobilissima Ferrettorum familia splendor accessit, suspi-
cerem, speravi equidem, me hoc munere nec leue quidem grati, ac
liberalis animi testimonium daturum; nec opus splendore, ma-
gnificentiaq; tua indignum facturum. Quod si, ut spero, hi-
lari, lætoq; vultu suscipies, atq; fouebis, me in posterum in tui
nominis laudem magis atq; magis inflammabis. Vale octauo idus
Maij M. D. L. X X X V I.

TR A C T A T V S

DE ORDINE IVDICIORVM

DOM. ROBERTI MARANTHAE,

CVM ADDITIONIBVS

D. PETRI FOLLERII.

ET D. LVDOVICI ALPHERII.

Prooemium.

- 1 Deus cunctorum plasmator, omnia suo ordine gubernanda praecepit.
- 2 Iudicium institui conuenit ut à diuinis operationibus non difformetur.
- 3 Ordo, modus est agendi sine quo nihil rectè agitur.
- 4 Aeternam nostram inuicem efficiunt, quae sine legis como iniuria geruntur.
- 5 Ordo peruersus uel omissus, annullat actum.
- 6 Ordo quis seruandus.
- 7 In consilijs, & reformationibus ordo seruari debet.
- 8 Potestatem primam in consilio dignior habere debet.
- 9 Doctoribus uel canonibus pluribus praeferi debet, qui dignitatem prius acquisiuit.
- 10 Sedere à dextris Principis, maior est honor.
- 11 Actoris advocatus prius, & postea rei debet proponere, & allegare.
- 12 Ordo in sententijs, & decretis exequendis debet seruari.
- 13 Torcular a timidiori, seu a magis suspecto uel foensina debet incipi.
- 14 Filius prius torquetur, quando de eodè delicto pater, & filius sunt incriminati.
- 15 Mortuus filius prius praesumitur, quando pater & filius uel mater, & filius in eodem conflictu bello aut mari moriuntur.
- 16 Debitorum principales in conueniendis sibi iussoribus, & tertijs possessoribus debent prius excuti & conueniri.
- 17 Verborum ordo in legatis, & dispositionibus seruetur.
- 18 Tutor qui tutelam administrat in pluribus tutoribus conueniendis, debet prius conueniri.
- 19 Stipulatione non precedente interrogatione, uel sine responsione, non ualet.
- 20 Ordo ex iuris praesumptione in debitore solutio non seruatur. (Etrusa.)
- 21 Iudicium est lapis angularis totius legalis doctrinae.

Osteaquam supremus celi, terraeque dñs totius mundi machinam suo quidem miro construxit ordine, hominemq; ad sui imaginem cōpressit, ut motibus ac legibus humanum genus uiueret, desuper statuit, recta cunctis sectari prauaq; abominari precipiens, quod ipsum legem esse testatur Cice. lib. 2. de uat. Deor. † rerumq; ordinem, sicut ipse cunctorum plasmator in ipsius orbis molitione cōposuit, ut haberetur Gen. c. 1. Ita et inferiora omnia suo ordine gubernanda praecipit, teste Apost. ad Cor. 1. cap. 14, ubi inquit, Omnia honeste, & secundum ordinem fiant uobis, ut inde boni nihil emergat, ubi ordo deficeret. † Demissis itaque diuina prouidentia legibus, easdem in terrestri iudicio deduci ac ventilari oportuit. Quod quidem iudicium suo simul ordine institui conuenit, ut a diuinis operationibus non difformetur. † Cum igitur de huiusmodi legali iudicio aliqua in pñti libello pro inuicem maxime aduocatorum, & iudicium utilitate, atque introductione discutere, discutendog; cumulare decreuerim, merito ipsius ordinis ante oia perquirendū esse cōsentaneū duxi, cū (ut inquit Bal. in tract. schismatis, col. 3.)

DOM. ROBERTI MARANTAE I. V. D.
 QVAESTIONVM LEGALIVM.
 DISPVATIONES DECEM.

DISPVATIO PRIMA.

An ordinarius loci ad mandatum delegati à principe teneatur exequi sententiam ipsius delegati euidenter iniustam, & an possit sibi de facto resistere.

- 1 Delegatus principis in causa sibi comissa est maior quocumque ordinario, & hoc qualiter intelligatur, num. 40.
 Iudex inferior an cognoscit de viribus sententia superioris, neque potest imponere legem superiori.
- 2 Iudex ordinarius habet firmitatem iurisdictionem sed de legatus principis digniorem.
- 3 Causa delegata per principem, censetur quoad illa sublata omnis potestas ordinario, etiam delegato mortuo, & processus per ordinarium factus super ea, est nullus.
- 4 Delegatus principis potest mandare ordinario, ut suam sententiam exequatur, n. 5. 10.
 Princeps si mandat hominem occidi, debet sibi obtemperari, siue iuste siue iniuste faciat, quia non habet hominem, qui sua facta dii dicet & eius sola voluntas habetur pro causa.
- 5 Delegatus principis representat personam Principis, & eius uice fungitur.
- 6 Delegatus principis potest mulctare executores, & punire unumquemque impedientem suam iurisdictionem.
- 7 Iudex unus an teneatur exequi sententiam alterius, si fuit ab eo requisitus, nu. 10.
 Iudex ecclesiasticus potest implorare brachium iudicis secularis, & si non dat, excommunicat eum, numero. 16.
- 8 Iudicis auctoritas facit licitum, quod alias erat illicitum, num. 44.
 Iudex potest moueri ad sententiandum ex confessione sibi facta uina uoce, & ex aliqua scriptura sibi ostensa, licet in actis non repe-riatur descripta.
- 10 Delegatus principis habet merum, & mistum imperium, & potest exequi sententiam suam, & excommunicare, & accipere manum militarem ab ordinario.
- 11 Praecepto superioris, qui non obedit, morte moriatur & dicitur rebellis, & hoc qualiter intelligatur, nu. 37.
 Carceratus exiens de carcere, qui erat confessus, uel condemnatus de crimine, tenetur, l. l. ul. mai. ff.
- 12 Executor merus non habet cognoscere de iustitia, uel iniustitia causa.
- 13 Appellatio fuit inducenda ad releuandum grauamina officialium num. 45.
 Appellari etiam potest a delegato principis.
- 14 Appellans non potest uerbo iniuriari iudici a quo.
 Ordinarium remedium facit cessare extraordinarium.
- 15 Iudex ordinarius an possit resistere delegato exequenti sententiam suam.
- 16 Iudex dicitur minister dei in terris, & eius iudicium prodit de uultu Dei.
 Iudex qui non facit iustitiam dicitur minister diaboli.
 Iustitia est magis accepta apud Deum, quam immolare hostias.
- 17 Iudex debet habere duos sales.
 Iudex non faciens iustitiam, numeratur inter animalia bruta, & non dicitur homo.
- 18 Defendere oppressos omni iure praecipitur, numero. 25.
- 19 Litteris principis iniusta scribentis, an sit obediendum, nu. 20. 21.
- 20 Obediri debet potius Deo, quam principi iniusta iubenti.
- 21 Iudici an, & quando sit licitum de facto resistere, quando contra ius exequitur.
- 22 Assessores debent contradicere, & protestari contra officiales iniuste exequentes.
- 23 Iudex inferior potest cognoscere de facto superioris, & illud impedire, quando est notorie iniustum.
- 25 Delegato uolenti exequi sententiam nullam potest resisti.

EIVSDEM AVTORIS
ELEGANS ET DOCTA
REPETITIO IN L. IS.

potest. ff. de acquir.
hæredit.

LS POTEST. Brevis est
ista lex. habet tamē ma
teriā prolixam, ampla
& quotidianam: adco
quod ferē totus iste ti
tulus de acq. hære. est
super ista l. reuolutus:

ob qđ non temerē pōt hæc lex dici Clavis
totius huius tituli. Et quia pp eius breuita
tē & propter multas contrarietates, quas
habet, redditur aliquantulū difficilis: Bar
to. super ea loquitur multum intricatē &
obscure propterea pro intelligētia ipsius
& eorum maximē que dicit Bart. super ea
premitto prius nonnulla euidentia, que
etiā cōcerunt intelligentiā totius tit. ¶ Vn
de quia ī hac l. tractatur de aditione & re
pudiatione hæreditatis, præsuppono, qđ in
iure reperiuntur quinque termini ad pro
positum huius tit. uidelicet Additio, Agni
tio, Immixtio. Repudiatio, & Abstentio. 5
Qui omnes & singuli habēt diuersam uim
& significationem. Nam in primis aditio
differt ab agnitione, ut est tex. in l. equissi
mum § si duo infra de bono. posses. fm ta
bu. & not. Alex. 1. l. ulti. col. 1. C. qui. admit.
Et differentia cōsistit circa plura. ¶ Primō 6
quia aditio respicit hæreditatem amplectē
dam de iure civili. l. post aditam. C. de im
pub. & al. substit. & l. si fratris, uerfi. qđ si.
C. de iure deli. & l. 1. supra. eo. 11. Agnitio
uerō refertur ad bonorū possessionē adeū
dam de iure prætorio, l. infantis & l. bono. 7
rum. C. qui admit. l. 1. C. de iur. delibe. ¶ Se
cundō differunt: quia aditio hæreditatis
in solo animo consistit, qui animus potest
ubique coram quocunque, uerbis declara
ri. l. gerit, & ibi Barto. infra eo. l. si auia. C.
de iur. deli. lib. Sed agnitio bonorum posses.
nō potest fieri nisi corā iudice, ut habetur 8
in d. l. ulti. C. qui admit. Rationē diuersita
tis assignāt. Alb. de Rosa. & alij moder. in
d. l. ulti. ad quorū dicta me remitto, qđ nō

est materia præteris speculationis. ¶ Tertio
differūt, quia aditio trāsfert magis plenū
ius in hæredem, quia facit in eum tranfire
utile & directum dominium. Sed agnitio
bonorum possessio transfert solum utile,
quia prætor non potest facere quem dire
cto hæredem. §. quos autē inst. de bonorū
poss. ita dicit Bart. 1. l. 2. infra de bo. poss. &
l. ex asse. & ibi ēc Alex. infra ad Treb. & Pau.
de Castr. supra de pos. her. pet. Quod tñ de
clara fm Alex. in d. l. ex asse. col. ulti. uideli
cet, qđ ius uniuersale hereditarium semper
est utile penes bonorum possessorem, per
d. §. quos autem. Actiones autē & iura par
ticularia hæreditatis recipiūt distinctionē
ut si quidem alius est hæres de iure civili,
tunc sunt utilia penes bonorum possesso
rem, si uero non est alius hæres de iure ci
uili, tunc ēt directa iura particularia tran
seunt in bonorum possessorem, ut ibi.

¶ Quarto differūt, quia qñ est delata bono
rum poss. filio fami. pōt. eā agnoscere sine
iussu & cōsensu patris. l. 1. C. qui admit. se
cus est in aditione hæreditatis, quia in ea
debet iussus patris præcedere. l. si qs mihi
bona. §. iussum. & ibi Bart. & doct. infra eo.
¶ Quod. tñ hodie non procedit nisi solum
in profectitijs nō autem in hæreditate ad
uentitia, quia potest eam filius edire etiā
patre ignorāte & inuito, propter dominiū
qđ habet filius in aduentitijs, l. ult. C. de bo.
quæ lib. & no. in d. l. C. qui admit. & Bar. in
d. §. iussum. ¶ Pōt autē dici hereditas pro
fecticia qñ filius intuitiū hæres ab aliquo
contemplatione patris. Talis enim hære
ditas cōfertur à patre profecta. l. aditio. §. si.
& ibi gl. infra cod. & l. sed si plures. §. in ar
roga. & ibi Bar. supra de uulg. & pup. & gl.
in l. cñ oportet. in princ. in uer. ex eius. C.
de bo. quæ lib. ¶ Quid autem si instituat
quis hæres ab auo paterno uel legatum ha
beat ab eo, an istud dicatur aduentitium.
uel profectitium? licet quis prima facie di